

A szabad játék támogatása otthon

Gondolatok pedagógusoktól és szülőktől - szülőknek

2.rész

„Először is valódi szabadidőt kellene biztosítanunk a gyerekeinknek a szabad játékra, amit nem mi kontrollálunk, vezetünk vagy serkentünk. Nincs fontosabb, mint átélni önmagunkat, egymást és a világot a szabad játék élménysodrásában!”
(Vekerdy Tamás)

A szabad játék otthoni támogatásával kapcsolatban igyekeztünk hasznos gondolatokat, gyakorlatban alkalmazható ötleteket összegyűjteni a kollégáinkkal. Az óvodai mindennapok során valamennyien tudatosan figyeljük és segítjük a gyerekek szabad játékát. Egyrészt ezek alapján írtuk le a tapasztalatainkat, másrészt külön kértük a kollégáink közül azokat, akiknek kisebb vagy nagyobb gyermeke van, esetleg már nagymama, hogy osszák meg velünk, ők mit tesznek/tettek a gyerekek szabad játékának támogatása érdekében otthon.

Az első részben olvashattak néhány gondolatot a szabad játék jelentőségéről, valamint a játék feltételeinek megteremtéséről. Ezek után fogadják szeretettel gondolatainkat a játékeszközökről és a felnőtt attitűdről.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy:

- *Az ötletek nincsenek prioritizálva.*
- *A következőkben a tapasztalatainkat és nem törvényszerűségeket olvashatnak.*
- *Nem arról szeretnénk beszélni, hogy otthon mit, mikor, kivel, hogyan kellene és szabad csinálni. A célunk egyszerűen a gondolataink megosztása lenne, a reménységünk pedig, hogy valakinek bátorításként, segítségként szolgálhatnak ezek.*

A játékeszközökről

- **A játékok legyenek elérhető helyen a gyerek számára.**
- Ne álljon túl sok játékeszköz a rendelkezésére és **mindennek legyen meg a helye.**
- Ha nagyon sok játéka van, **el lehet esetleg rakni egy részét „pihenni”**, majd idővel lecserélni a készletet. Könnyebb lesz választania, nem készlet kapkodó játékra a bőség zavara, így segíthetjük az elmélyültebb játékot, valamint később az újdonság erejével fognak hatni a félretett eszközök (és rendet tartani is könnyebb megtanítani a gyerekeket☺).

- Tanítsuk meg a gyerekeknek a játékeszközök használatát, **először együtt próbáljuk ki**, de emellett máshogy is használhassa - ha nem tesz kárt benne-. **Ne legyen kötelező funkciójának megfelelően használni egy adott játékot.**
- **Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő** eszközöket válasszunk.
- Preferáljuk a **szabadon összeállítható konstruáló játékokat is**, amelyek segítségével szárnyalhat a gyerekek fantáziája.
- Motiváló erő lehet, ha **közösen készítünk játékeszközöket** (teljesen egyszerű hétköznapi dolgokból akár), amikkel aztán bármit játszhatnak a gyerekek.
- „A szabad játék támogatásának egyik pillére otthon **a szabályok** kialakítása után az volt, hogy **bármit felhasználhattak a játékukhoz** az ésszerűség határán belül. Bútorok, dobozok, plédék...”

A felnőtt attitűdről

- „Fontosnak tartottam, hogy **sokat játszunk együtt is, főleg kisebb korokban**. Emellett fontos az is, hogy megtanuljon egyedül játszani. Ehhez egyfajta **háttérbe húzódó jelenlét** szükséges. Ott vagyok a közelben, elérhető vagyok, de nem foglalkoztatom folyamatosan, hanem hagyom, hogy maga alakítsa a játékát.”
- Előfordul, hogy tanácstalan a gyermek az indulásban, a játék elkezdésében, akkor segítsük ötlet-, téma-, eszköz javaslattal (aktuális érdeklődésének megfelelően) az elkezdést!
- Egy kolléganőnk megkérdezte a már felnőtt gyermekeit, hogy ők hogyan emlékeznek kisgyermekkorukból az otthoni játékokra. Többek között azt idézték fel nagyon szívesen, hogy **segíthettek a különböző házimunkákban a szüleiknek**. Ezáltal tapasztalatot és élményt szereztek, amit be tudtak építeni a játékukba.
- Egy másik kolléganőnknek egy felnőtt gyermeke van. Véleménye szerint egy gyerek esetében sokszor nehezebb az önálló játék, ennek ellenére **nem szabad állandóan foglalkoztatni**, mert nem tanulja meg lekötni magát, a későbbiekben nem tud majd egyedül játszani.

- A **napirend tudatos kialakításának** jelentőségét többen kiemelték. Érdemes időt szánnunk a közösen eltöltött játékidőre, amikor osztatlan figyelmünket adjuk a gyermeknek és azt játszunk, amit ő szeretne. Ha tudja, hogy minden nap kap teljes figyelmet a közös játékra, könnyebben elfogadja azt, amikor más dolga van anyának és apának.
- „Kisebb korában a szobát teljesen gyerekbiztosra változtattuk, egy járóka kerítéssel lezártuk a konyha közelében és amíg én takarítottam, főztem, ő ott bent játszott. Sokszor ki szeretett volna jönni, ilyenkor megszeretgettem, de bent kellett maradnia, mert mindkettőnknek jobb volt, így megtanulta magát lefoglalni. Amikor felébredt, beindult a közös játék. Mindig azt játszottuk, amit ő szeretett volna. Nyilván ezekhez a játékokhoz mi felnőttek adtuk az élményt az életünkkel, a viselkedésünkkel, a mesékkal, így nem volt meglepetés a játék tartalma, de ezekben a játékokban is rá figyeltem. Ez az idő, a közös játék idő volt. Igyekeztem ezt mindig betartani. **Tudta, hogy mikor kap teljes figyelmet**, időt közös játékra, mókára, sétára, játszótérre, ezért hagyott, amikor dolgom volt vagy csak nem értem rá. Este azért nem hisztizett a lefekvés miatt, mert kapott belőlem annyit, hogy a figyelem- és szeretet bankja is fel volt töltve.”
- Ha túl sok élmény éri a gyermeket, feszültség keletkezhet benne azáltal, hogy nem tudja kijátszani, feldolgozni azokat. „Nagyjából két hetente szerveztünk valamilyen programot. Bábszínház, állatkert, közös játszótérezés a szomszéd gyerekekkel stb. **Egyszerűen kell idő egy gyereknek az élmények megélésére, feldolgozására, kijátszására.** Utána kész a következő befogadására.”
- „Véleményem szerint a szabad játék kibontakoztatását nagyban megkönnyíthetjük gyermekünk számára azzal, ha **az önállósodásának teret engedünk.** Az életkora előrehaladtával érdemes monitorozni, mik azok az új dolgok, amiket már meg tud egyedül is csinálni. Bátorítsuk arra, hogy próbálja meg egyedül, illetve csak annyit segítsünk, amennyi feltétlenül szükséges számára a következő lépéshez!”
- Az első három év az alap, amire építkezünk, de **a 3-7 éves időszakban még rengeteget tud az ember formálni** a szokásokon, kereteken, igazából szinte bármin.
- Nehezebb a helyzet az iskolás gyerekek esetében, ahol sokszor csak az esti rutinra van idő hétközben. Ennek ellenére **érdemes megpróbálnunk időt szakítani számukra arra a rendkívül fontos tevékenységre, amelyben igazán szabadok és önfeledtek lehetnek.** Ezért

is ajánlott óvodás korban a lehető legtöbb időt megtartani a gyerekek számára a szabad játéknak.

- „Szerintem ami a leginkább segíti a szabad játékot az a **mese** (olvasott vagy fejből)! **Akinek sokat mesélnek, annak szárnyal a fantáziája.** Renget "új" képzeletbeli világot teremthet vele magának a gyermek és vágyik is megteremteni magának. A meséket persze meg kell válogatni aszerint, hogy életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez, illetve érdeklődési köréhez leginkább passzoljon. Nekünk szülőknek az lenne ebben a szerepünk, hogy megteremtsük nekik ehhez a biztonságos környezetet, eszközöket, helyszíneket. Nagyon szeretik, ha a szülő is rész vesz a történetben, de tulajdonképpen a szabad játékba teljesen bele tud mélyülni egy gyerek anélkül, hogy észrevenné, hogy anya kiment a konyhába ebédet főzni. Sok esetben legfeljebb elindítani kell a játékot. Nem mellesleg a mese olvasása közben a szülők fantáziája is alakul. Mióta megszülettek a gyerekeim és minden este mesével zártuk a napot, rengeteget fejlődött az én fantáziám és kreativitásom is. Sokkal jobban részt tudok venni a szerepjátékokban.”
- **Merjük mi felnőttek is élvezni a játékot, ha közösen játszunk!**

A Játék Szakmai Centrum nevében,
Németh-Hargitai Míra